

Aan
Van

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
dgDOO

nota

Beslisnota ter verzending bij Kamerbrief Uitvoering motie
Ellian wijziging ambtseed rijksambtenaren

BESLISNTOA

Nota actief openbaar

Ja

Onze referentie

2022-0000693297

Datum

20 januari 2023

Samengewerkt met

Directie CZW

Bijlage(n)

4

Aanleiding

Aanleiding om de ambtseed op inhoud te moderniseren is de motie Ellian/VVD om "Trouw aan de publieke taak" in de ambtseed op te nemen. De recente ontwikkelingen in het ambtelijk vakmanschap en publiek leiderschap geven verder richting aan deze modernisering.

Geadviseerd besluit

1. U wordt verzocht deze beslisnota te paraferen ter verzending;
2. U wordt verzocht bijgaande Kamerbrief te ondertekenen ter verzending.

Kern

In deze nota wordt het besluitvormingsproces beschreven voor de uitvoering van de motie Ellian en de algehele modernisering van de ambtseed voor rijksambtenaren. Het betreft een samenvattende nota waarin alle onderdelen van de besluitvorming uit eerdere nota's is verwerkt. Onder ambtseed wordt in de stukken zowel de eed als belofte begrepen, tenzij anders is aangegeven.

Kern van het besluit:

- Met de wijziging van de ambtseed is uitvoering gegeven aan een door de Tweede Kamer breed gesteunde motie (Ellian/VVD) om in de ambtseed tot uitdrukking te brengen dat ambtenaren trouw zijn aan de publieke taak.
- De motie Ellian is benut als kans om de tekst van de ambtseed voor rijksambtenaren geheel te herzien en te moderniseren. Hiermee is voorzien in een al langer bestaande ambtelijke behoefte. Doel is om een ambtseed te creëren die de huidige tijdgeest beter verwoordt, meer aanspreekt, inclusiever, toegankelijker en begrijpelijker is.
- In het debat met de Kamer is ook een wens van DENK aan de orde geweest om in de ambtseed op te nemen dat iedere Nederlander tijdens de ambtsperiode gelijkwaardig zal worden behandeld. Deze wens is in de herziening van de tekst meegenomen.
- De tekst van de bekrachtiging van de ambtseed blijft ongewijzigd. Gelet op de aanleiding voor de wijziging van de ambtseed, namelijk vanwege de motie Ellian (VVD), ligt de focus van deze wijziging op de inhoud van de af te leggen ambtseed en niet op de wijze van bekrachtiging daarvan.

Toelichting

Onze referentie
2022-0000693297

Datum
20 januari 2023

Algemeen

De tekst van de ambtseed voor rijksambtenaren sluit in de huidige maatschappelijke en politieke realiteit niet goed meer aan op wat de samenleving, de volksvertegenwoordiging en de rijksoverheid belangrijk vinden in de manier waarop rijksambtenaren hun functie vervullen. Daarom is de ambtseed voor rijksambtenaren gewijzigd. De basis blijft de huidige ambtseed die zij afleggen. De klassieke elementen daaruit en de juridische duiding zijn behouden gebleven. Het uitspreken van trouw aan de Koning is daar een kenmerkend voorbeeld van. De tekst zelf is echter geheel herzien: de stijl en het woordgebruik zijn aangepast en inhoudelijk zijn merkbaar andere accenten gelegd. Deze accenten geven meer rekenschap van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die rijksambtenaren hebben. De lessen van de toelagenaffaire klinken hierin door. De ambtelijke of publieke waarden die in de ambtseed doorklinken zijn niet limitatief en moeten nadrukkelijk worden gezien in samenhang met andere kaderstellende documenten zoals de Gids Ambtelijk Vakmanschap en de Gedragscode Integriteit Rijk.

Besluitvormingsproces

In de Kamerbrief en eerdere nota's is toegelicht hoe de nieuwe tekst tot stand is gekomen. Onderdeel van dit proces is een burgerraadpleging geweest, een zogenaamde Flitspeiling. Het rapport van deze Flitspeiling is eerder al openbaar gemaakt en is toegevoegd als bijlage bij de Kamerbrief. Ook zijn de vakbonden en de centrale ondernemingsraad betrokken geweest. Elke stap in het ambtelijke proces heeft geleid tot nieuwe suggesties, ook van buiten de rijksoverheid. Elke suggestie is zorgvuldig afgewogen en indien mogelijk verwerkt. Dit heeft geleid tot de bijzondere situatie dat ook in het besluitvormingstraject de tekst en toelichting zijn doorontwikkeld.

Het interne besluitvormingsproces is uitvoerig geweest, langs vijf ambtelijke voorportalen, een onderraad van de Ministerraad en de Ministerraad. Verder is het onderwerp op 28 maart en op 3 oktober 2022 met u besproken in een PO en tweemaal besproken met respectievelijk afvaardigingen van de vakbonden en de GOR Rijk.

Ambtelijke gremia:

- IPIM (Interdepartementaal Platform Integriteitsmanagement)
- ICOP (Interdepartementale Commissie Organisatie- en Personeelsbeleid)
- ICBR (Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijksdienst)
- CBJ (Commissie voor Bestuur en Justitie)
- SGO (Secretarissen-Generaal Overleg)

Bestuurlijke gremia:

- RBJ (Raad Bestuur en Justitie)
- MR (Ministerraad)

Per onderdeel volgt hierna in chronologische volgorde een weergave van de kern van de besluitvorming, op basis van eerder geschreven nota's.

Voorstel IPIM en PO met u op 28 maart 2022

In het IPIM is het voorstel tot wijziging van de ambtseed vanaf eind 2021

voorbereid. Daarin is ook de wens van DENK met betrekking tot gelijke behandeling meegenomen. Destijds is besproken of de wijziging zich zou moeten beperken tot de inhoud van de af te leggen ambtseed, of zich ook zou moeten uitstrekken tot de bekrachtiging daarvan. In het IPIM was brede steun voor het tevens wijzigen en inclusiever maken van de bekrachtiging van de eed (naar diverse religies), na een ambtelijke en [REDACTED] op de haalbaarheid daarvan.

Onze referentie

2022-0000693297

Datum

20 januari 2023

In het PO van 28 maart is aan u voorgelegd:

1. In te stemmen met de modernisering van de ambtseed op inhoud;
 2. In te stemmen met ambtelijke en [REDACTED] voor wat betreft het uitbreiden van de bekrachtigingsformuleringen in religieus opzicht om zo de ambtseed inclusiever te maken;
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Uitkomst van dit overleg:

Graag met voortvarendheid de uitvoering van de motie Ellian ter hand nemen en de tekst van de ambtseed moderniseren. In eerste instantie richten op de inhoud van de ambtseed en niet op de wijze van bekrachtiging. Eventuele wijziging van de bekrachtiging vergt namelijk zorgvuldig nader onderzoek en een veel bredere afweging in relatie tot de Grondwet en overige wetten en daarin verankerde eden. Dit vergt (veel) meer tijd.

[REDACTED]

[REDACTED]

ICOP en ICBR (beide) op 5 juli 2022

Het uitgewerkte voorstel is op 5 juli in de ICOP en ICBR besproken.

Geadviseerd besluit: Instemmen met het in bijlage 1 opgenomen voorstel voor wijziging van de ambtseed en doorgeleiding naar volgend besluitvormingsorgaan.

Uitkomst: instemming, op een enkele tekstwijziging na. De wijziging betreft het laten terugkomen van het begrip "algemeen belang" in de tekst van de ambtseed. Er is begrip getoond voor het loskoppelen van inhoud en bekrachtiging/religieuze verruiming. Wel wordt het van belang geacht dat op een later moment op de bekrachtiging wordt teruggekomen.

Inbreng GOR Rijk en Stichting Beroepseer

Naar aanleiding van reacties van o.m. de GOR Rijk en Stichting Beroepseer is het tekstvoorstel na behandeling in de ICBR nog gewijzigd. Belangrijkste toevoegingen waren de verklaring (van de ambtenaar) dat voor het ambt is gekozen en het begrip rechtvaardigheid. Ook de toelichting is hierop aangepast. Tevens is een concept Kamerbrief opgesteld.

PO met u op 3 oktober 2022

In dit PO is aan u voorgelegd:

1. In te stemmen met het (tekst)voorstel tot wijziging van de ambtseed voor rijksambtenaren.
2. In te stemmen met de concept Kamerbrief, met als vraag/beslispunt of in de Kamerbrief ook iets opgenomen moet worden over (het niet wijzigen van) de bekrachtiging van de eed.
3. In te stemmen met het volgende procesvoorstel: agendering in SGO op 12/10; agendering in RBJ en agendering in MR.

(De RBJ is als extra processtap tussengevoegd, wat tot gevolg heeft dat de stukken ook extra langs de CBJ gaan; dat is hier onvermeld gebleven).

Onze referentie
2022-0000693297

Datum
20 januari 2023

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] Ook is aangegeven dat in de Kamerbrief niets is opgenomen over de bekrachtiging van de eed (ook niet dat deze ongewijzigd blijft), aangezien dit geen onderwerp van gesprek is geweest in de Kamer. Als verwachte invoeringsdatum is 1 juli 2023 genoemd (in verband met het vereiste wijzigingstraject per AMvB).

Uitkomst van dit overleg:

In de Kamerbrief waar mogelijk een alternatief opnemen voor het begrip "burger" (het woord is in de brief blijven staan daar waar het verschil tot uitdrukking wordt gebracht met ambtenaren of politici). In het voorstel extra toelichting geven op de relatie met de democratische rechtsstaat en de Grondwet. Verder akkoord met concept Kamerbrief, tekstvoorstel en procesvoorstel. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

CBJ op 18 en SGO op 19 oktober 2022

In de CBJ is aandacht gevraagd voor de juridische duiding en scherpheid van de tekst. Specifiek is gevraagd naar de juistheid van het begrip Nederland in de ambtseed, in relatie tot het Koninkrijk der Nederlanden en de Caribische landen van het Koninkrijk. Rijksambtenaren zijn in dienst van de Staat der Nederlanden en werken voor Nederland, dat is inclusief Caribisch Nederland ofwel de BES-eilanden. De Caribische landen van het Koninkrijk (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) zijn autonoom, hebben een eigen regering en een eigen Grondwet (Staatsregeling). De ambtseed voor rijksambtenaren strekt zich niet (direct) uit tot die landen. Als rijksambtenaren werk doen voor die gebieden is dat in opdracht van Nederland. Ook uit de huidige ambtseed valt af te leiden dat het Nederland betreft.

Op verzoek van het SGO is in de zin "Ik draag bij aan een open overheid, maar weet ook dat ik vertrouwelijke informatie geheim moet houden" het woord "maar" vervangen door het woord "en" aangezien het hier niet gaat om een tegenstelling maar juist om een aanvulling. In de toelichting zijn aanpassingen van de tekst met betrekking tot de uitleg van de begrippen "algemeen belang" en "samenleving" doorgevoerd.

RBJ op 20 november 2022 en agendering MR

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Politieke context

De motie Ellian (VVD) vloeit voort uit het notaoverleg over het ongevraagd advies van de Raad van State met betrekking tot de ministeriële verantwoordelijkheid. De motie is op 8 juli 2021 aanvaard (alleen PVV en FVD stemden tegen). Daarnaast is de ambtseed aan de orde geweest tijdens het begrotingsdebat van het ministerie van BZK van 27 en 28 oktober 2021. Kamerlid Van Baarle van DENK heeft daarbij de suggestie gedaan om in de ambtseed op te nemen dat iedere Nederlander tijdens de ambtsperiode gelijkwaardig zal worden behandeld. De toenmalige minister van BZK heeft hierop geantwoord bij de uitvoering van de motie Ellian de tekst voor de ambtseed in zijn geheel nog eens kritisch te bezien en de suggestie van de heer Van Baarle in overweging te zullen nemen. Een motie van lid Van Baarle en lid Simons om te onderzoeken hoe de grondrechten, waar onder het non-discriminatiebeginsel, beter tot hun recht kunnen komen in de ambtseed is ontraden met het argument dat al trouw wordt gezworen aan de Grondwet en dat dit gelijkelijk alle grondrechten bevat. Deze motie is ook niet door de Kamer aanvaard.

Juridische overwegingen

Met de modernisering is niet is beoogd om een wijziging aan te brengen in de juridische duiding en reikwijdte van de ambtseed. Vertrekpunt is daarom dat de huidige tekst en de traditionele elementen daaruit behouden zijn gebleven. Ook past de nieuwe tekst van de ambtseed binnen het systeem van de ministeriële verantwoordelijkheid. De voorgestelde wijziging blijft binnen de huidige wettelijke kaders (denk hierbij bijvoorbeeld aan de gelijkwaardigheid van de eed en belofte en de voorschriften voor de wijze waarop de eed of belofte worden afgelegd). Hierdoor is de wijziging relatief eenvoudig te realiseren.

Uitvoering

Om de wijziging van de ambtseed voor rijksambtenaren te realiseren is een wijziging nodig van het Uitvoeringsbesluit Ambtenarenwet 2017 (dit betreft een algemene maatregel van bestuur). Dit biedt ook andere overheidswerkgevers die onder de werking van het uitvoeringsbesluit vallen, de gelegenheid om hun ambtseed te wijzigen als zij dat willen. Gelet op de benodigde duur van dit wetgevingstraject zal de ingangsdatum naar verwachting 1 januari 2024 zijn. Tot inwerkingtreding van de gewijzigde AMvB is de nieuwe ambtseed niet rechtsgeldig en blijft de huidige ambtseed van kracht. Vanaf het moment van inwerkingtreding zullen de nieuw in dienst tredende rijksambtenaren de nieuwe ambtseed afleggen. De medewerkers die in dienst zijn van de rijksoverheid en de ambtseed eerder al hebben afgelegd, hoeven niet formeel opnieuw de gewijzigde ambtseed af te leggen. De directe uitvoeringslast blijft in dat opzicht dus beperkt.

Communicatie

De wijziging van de ambtseed voor rijksambtenaren geniet zowel in- als extern veel belangstelling. Zowel politiek, in de media, in het veld en binnen het Rijk is na openbaarmaking reactie te verwachten. Actieve, gerichte communicatie zowel intern als extern is wenselijk. Woordvoering is betrokken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Onze referentie

2022-0000693297

Datum

20 januari 2023

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief Uitvoering motie Ellian wijziging ambtseed rijksambtenaren	
2	Bijlage 1 bij Kamerbrief: Tekst en toelichting nieuwe ambtseed	
3	Bijlage 2 bij Kamerbrief: Rapport Flitspeiling	
4	Bijlage 3 bij Kamerbrief: Motie Ellian	